

SLUČKA – STRUČNÉ DEJINY PROJEKTU

Prevratná sila jadrovej energie sa naplno prejavila na konci druhej svetovej vojny. Nebolo pochyb, že rozsiahly výskum v oblasti fundamentálnej fyziky povedie k prelomovým poznatkom nevídaných spoločenských a vojenských rozmerov. V Sovietskom zväze začali vďaka náhodnému objavu magnetrónového efektu stavať prvé fascinujúce magnetické lode, ktoré otriasli dopravným priemyslom. Všetko nasvedčovalo tomu, že širokospektrálny výskum prinesie ovocie. Aj Švédsko postupne zavádzalo množstvo skúšobných výskumných programov, okrem iného v oblasti jadrovej syntézy. V takejto atmosfére začiatku päťdesiatych rokov sa zrodila myšlienka vybudovať urýchľovač častíc vlastnený i riadený štátom. Čoskoro sa ukázalo, že pôjde o najväčšie zariadenie svojho druhu na svete. Malo byť dokonca výkonnejšie ako nedávno dokončená elektráreň v Nevade.

Projekt nazvali Zariadenie pre výskum vysokoenergetickej fyziky, no ľudia ho zväčša volali Mälarenský urýchľovač alebo jednoducho Slučka. Riadil ho

novovzniknutý Štátny úrad pre energetiku, v ktorom pôsobilo asi dvadsať výskumných tímov a stodvadsaťdeväť vedcov a doktorandov. Celý projekt mal vrátane technického personálu dohromady zamestnávať niekoľko tisíc ľudí. Výstavba sa začala v roku 1961 a trvala osem rokov. Slučku slávnostne otvorili v roku 1969 a prvý experiment sa uskutočnil v júli 1970. Kapacita sa postupne zvyšovala a až do ukončenia prevádzky v roku 1994 bola najvýkonnejším urýchľovačom častíc na svete.

Ilustrácie v tejto knihe sú zasadené do oblasti Mäläröarna, kde som vyrastal, a pojednávajú o dobrodružstvách, ktoré som tu s rovesníkmi zažil ako dieťa. Samotnú elektráreň, jej zariadenie a prístroje som sa snažil vykresliť čo najpodrobnejšie. Obrázky a opisy vychádzajú jednak z množstva mojich vlastných poznámok a fotiek, ako aj z dokumentácií od výrobcov a dodávateľov strojov, ktorej som preštudoval kvantá. Účelom tejto práce rozhodne nie je podať objektívnu a vyčerpávajúcu výpoveď o vzostupe a páde Slučky a Štátnej

energetiky. Ide skôr o subjektívne a miestami zábavné historky o tom, ako ich existencia ovplyvnila okolitú krajinu, miestnych ľudí a naše detstvo. Tu a tam som sa od súostrovia Mäläröarna musel vzdialiť, aby som navštívil aj ďalšie miesta tematicky súvisiace s touto prácou.

Nasledujúce príbehy som zaznamenal tak, ako si ich doteraz vybavujem ja a moji rovesníci, a to hlavne môj kamarát Ola. Ten má fotografickú pamäť a dodnes si spomína i na najnepatrnejšie detaily z našich školských čias. Za pomoc so zápiskami som mu nesmierne vďačný.

Simon Stålenhag, Kungsberga, jar 2014

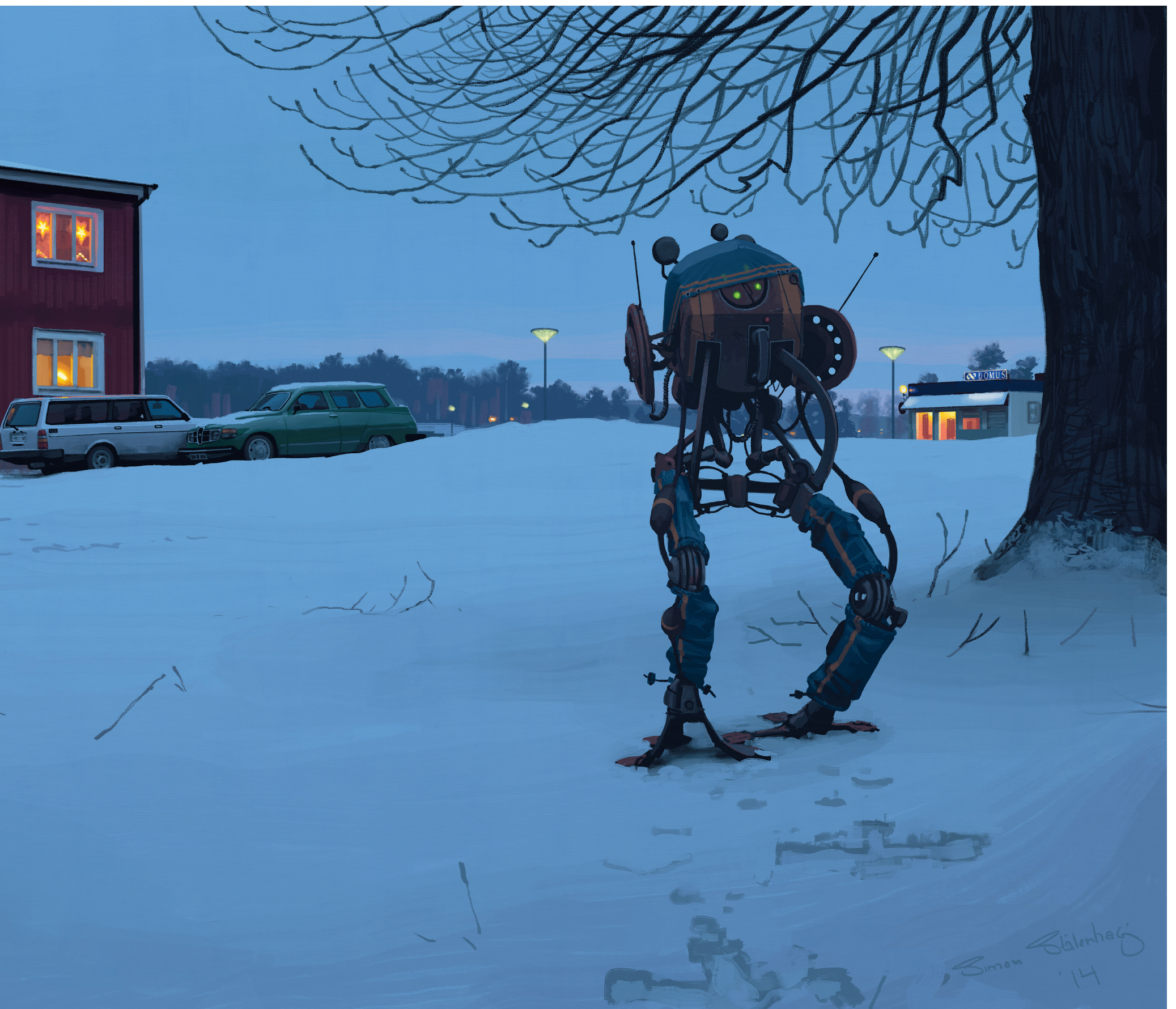

UTEČENEC

Stál tam v záhrade pod dubom. Smutný kovový panák zamazaný od oleja. Hlava mu napoly vykukovala spod akejsi látky. Zbadal ma a zmeravel, nespúšťajúc zo mňa pohľad. Keď som sa trochu priblížil, nervózne sa zakýval zo strany na stranu. Pod nohami vrzgal sneh a robot sa pri každom mojom kroku vystrašene strhol, až mu zacvendžali trubičky. Už som skoro dočiahol na látku, ktorá mu visela cez jednu šošovku. Natiahol som sa a rýchlym pohybom ju strhol, na čo optika pod ňou hneď zareagovala. Na boku som zbadal nápis FOA, utečenec bol teda z Munsö. Pri dverách zrazu niečo zašramotilo a robot tromi rýchlymi pohybmi odskákal preč. V otvorených dverách sa na schodoch objavil otec.

Simon Stålenhag
'14

SLUČKA

LEGENDÁRNY PRÍBEH V OBRAZOCH 1984 – 1994

Zo švédskeho originálu *Ur Varselklotet*,
ktorý vyšiel vo vydavateľstve Fria Ligan v Štokholme v roku 2014,
preložila Dominika Wittenberg Gašparová

Copyright © Simon Stålenhag 2014
Published by agreement with Salomonsson Agency
Translation © Dominika Wittenberg Gašparová, 2019

ISBN 978-80-566-1377-1

Vydalo vydavateľstvo Lindeni v Bratislave v roku 2019
v spoločnosti Albatros Media Slovakia, s. r. o.,
so sídlom Mickiewiczova 9, Bratislava, Slovenská republika
Číslo publikácie 2 096

Zodpovedná redaktorka Lucia Krajičková
Technická redaktorka Jana Urbanová
Sadzba Alias Press, s. r. o., Bratislava
Tlač FINIDR, s. r. o., Český Těšín

Prvé slovenské vydanie

Cena uvedená výrobcom predstavuje nezáväznú
odporúčanú spotrebiteľskú cenu.

Objednávky kníh:
www.albatrosmedia.sk
eshop@albatrosmedia.sk
tel.: 02/4445 2046

© Albatros Media Slovakia s. r. o., 2019
Všetky práva sú vyhradené. Žiadna časť tejto publikácie sa nesmie
kopírovať a rozmnožovať za účelom rozširovania v akejkoľvek forme
alebo akýmkoľvek spôsobom bez písomného súhlasu vydavateľa.

ALBATROS MEDIA